

Att arbeta med Assar – ett livsavgörande möte

DENNIS J SNOWER

är chef för Global Solutions Initiative, professor vid Hertie School of Governance i Berlin, Senior Research Fellow vid Blavatnik School of Government vid Oxford University samt Non-Resident Fellow vid Brookings Institution. Han har tidigare varit chef för Kiel Institute for the World Economy (Kiel Institut für Weltwirtschaft). Hans forskning har huvudsakligen rört arbetsmarknad och makroekonomi. Tillsammans med Assar Lindbeck har han skapat och utvecklat ”insider-outsider-teorin” om arbetslöshet. dennisnower@ifw-kiel.de

Samarbetet med Assar började genom en vistelse vid Institutet för internationell ekonomi 1983 och pågick i nästan fyra decennier. Tillsammans utvecklade vi insider-outsider-teorin för arbetslöshet och tillämpade den på många olika ekonomiska problem. Att samarbeta med Assar var krävande: han var inte nöjd förrän en djupsinnig tanke kunde framställas så att den framstod som självklar. Han eftersträvade enkla och användbara svar på komplicerade samhällsproblem. Trots sina många offentliga engagemang och officiella uppdrag, förblev han en produktiv, inspirerande och revolutionerande innovatör inom nationalekonomin.

Under det senaste århundradet har det i varje generation alltid funnits flera framstående ekonomer som kunnat renodla ett viktigt ekonomiskt fenomen till solid teoretisk och empirisk analys, som gör det möjligt för oss att förstå världen på nya och användbara sätt. Jag har haft turen att känna ett antal av dem. Ett betydligt mer sällsynt släkte är individer som både är framstående ekonomer och grundliga utformare av policy. De gör det möjligt för oss att identifiera faror långt innan de har blivit uppenbara för den breda allmänheten och därmed övervinna dessa faror genom omläggningar av politiken. Jag har haft turen att även känna sådana människor. En än mer sällsynt art – vi kan anse oss lyckligt lottade om vi har två eller tre av dem i varje generation – är individer som inte enbart är framstående ekonomer och utformare av politik utan även visionärer som kan förstå utvecklingen av ekonomiska, politiska och sociala händelser och hjälpa oss att navigera på vår väg genom framtiden med förnyad tillförsikt. En av de största lyckträffarna i mitt liv, som varade i nästan fyra decennier, var att känna och arbeta med en av dessa individer: Assar Lindbeck.

1. Hur det började

Assar var en imponerande personlighet, inte bara i dessa professionella avseenden, utan även som en person med djup integritet och inspirerande värderingar. Han var orubbligt ärlig, outtröttligt nyfiken och helt opåverkad av socialt tryck. Å ena sidan kunde han vara brutalt uppriktig i sin kritik av forskning som gav intryck av att vara djupsinnig, men – när han väl grävt djupare – visade sig vara ytlig. Det spelade ingen roll för honom om forskaren var känd och inflytelserik. Å andra sidan var han omtänksam och uppmärksam mot unga forskare med lovande idéer, och han delade

Översatt från
engelska av
Christina Lönnblad.

generöst med sig av sin tid vid seminarier, kafferaster och diskussioner i korridoren.

Denna ärlighet och generositet förändrade mitt liv. Efter det att jag – som en stackars okänd universitetslektor – gav mitt första seminarium vid Assars institut 1983, var han den enda som ställde en fråga: ”Du har visat oss ett enormt lass analys som dras av en liten myra till idé. Varför gör du så?”. När jag, kränkt och modfälld, svarade att han var skyldig mig en förklaring, gick vi på lunch tillsammans.

Under denna lunch – som han åt upp på dryga fem minuter för att sedan tillbringa den följande halvtimmen med att betrakta mina nervösa försök att få i mig min mat snabbt – försökte jag åter förklara min forskning för honom, men han avbröt mig: ”Låt oss inte prata om ditt seminarium mer. Jag stod inte ut med det. Men svaret på en liknande fråga skulle verkligen förtjäna en seriös ekonomisk analys: Varför misslyckas arbetslösa med att få jobb genom att i sina lönekrav bjuda under de anställda? Hur hindrar de anställda sina arbetsgivare från att acceptera löneerbjudanden de får från ofrivilligt arbetslösa?”. Det var en koncis utmaning som uttrycktes med den klarhet och precision som Assar var känd för.

Jag kunde inte få Assars frågor ur huvudet. De gav mig ingen ro. Så när jag återvände till mitt rum på kvällen så gav jag upp varje tanke på sömn och började arbeta natten igenom. Jag dök upp på Assars kontor följande morgon med början på en matematisk modell som angrep hans fråga från en ny infallsvinkel. Efter en kort diskussion sa han till mig: ”Vi har mycket arbete framför oss”. Det var början på 15 år av gemensamt arbete rörande *insider-outsider*-teorin. Assars två första frågor förblev grundvalen i vårt arbete.

2. Intuition och enkelhet

Assar hade en kombination av två enastående talanger: en stark känsla för var de stora olösta samhällsproblemen finns och en stark ambition att finna enkla svar av betydelse för ekonomisk politik.

Han hade en märkvärdig intuition för var de viktiga obesvarade frågorna i nationalekonomi stod att finna. Han var djupt bekymrad över samhällsproblem som var en följd av marknadsmisslyckanden och av politikmisslyckanden som uppstod i försöken att lösa dessa marknadsmisslyckanden. Han förstod att politik med goda intentioner kunde få skadliga bieffekter. Han genererade en mycket omfattande litteratur om ”farlig välfärdsstatsdynamik” som förklarade hur välfärdsstaten kunde undergräva dynamiken i ekonomin. Han hade en lysande associationsförmåga, som sammanförde hans många olikartade bidrag till ett sammanhängande helt. Ett exempel på detta är att hans arbete om välfärdsstatsdynamik hängde ihop med *insider-outsider*-teorin, som i sin tur hängde ihop med hans arbete om sociala normer och makroekonomisk politik.

Hans intuition förädlades av hans glupska läsande. Han hade alltid ett berg av manuskript på skrivbordet, som han tillgodogjorde sig i skrämman-

de takt. Det vore fel att säga att han läste uppsatserna. Nej, han kastade sig över dem, bladdrade fram och tillbaka, ögnade igenom flera uppsatser på samma gång, fann sitt eget sammanhang, förkastade vissa idéer och förde andra mycket längre än vad författarna hade avsett.

Hans strävan efter enkla svar på olösta problem var obönhörlig och fick sin näring av någon märklig övertygelse om att alla djupa insikter – inom nationalekonomi och annorstädes – är lättfattliga till sin natur. Framför allt påstod han att djupa insikter hade implikationer som var förvånande *ex ante*, men helt uppenbara *ex post* (när man väl hade förstått insikterna). Naturlig enkelhet kanske inte är en egenskap i världen omkring oss, men den är helt klart en egenskap i vår tolkning av denna värld. Idéer som inte är lättfattliga kan inte vara enkla att hålla i huvudet, kan därför inte spridas och är sålunda inte användbara som underlag för politiska beslut.

I allt mitt samarbete med honom befann jag mig i korselden mellan dessa två talanger – hans intuition och hans strävan efter enkelhet. Han lyssnade inte till min analys; han kastade sig in i den, avbröt mig, gick genom vissa steg gång på gång, hoppade över andra, tänkte igenom kärnidéerna om och om igen och bytte sedan ämne för att därpå återvända till kärnidéerna ur ett annat perspektiv. Han var inte nöjd förrän kärnidéerna hade förvandlats till något som i efterhand föreföll trivialt och hade skapat nya insikter på helt andra områden.

Han tillämpade sina talanger även på andra sidor av livet. Att gå genom konstgallerier med honom var t ex en utmattande upplevelse. Han stod inte och begrundade tavlor och skulpturer, utan kastade sig igenom gallerierna i en skräckinjagande takt, hänryckt av något nytt fönster mot verkligheten, och likgiltig för allt som var konventionellt. Han kunde avverka en mängd gallerier på en morgonpromenad någon helg; själv blev jag helt utpumpad. Politiken i olika länder kunde han analysera på samma okonventionella och infallsrika sätt.

3. *Insider-outsider*-teorin

Vår *insider-outsider*-teori¹ utsattes även den för samma behandling. Vi hade en enkel fråga – varför kan de arbetslösa inte bjuda under? – som krävde ett enkelt svar. Det fanns två svar i den befintliga ekonomiska litteraturen. För det *första*: att bjuda under kan vara olagligt, beroende på lagreglerade minimilöner eller krav på att kollektivavtal ska gälla även icke fackföreningsanslutna arbetstagare. Detta till följd av att politiker, statstjänstemän och lobbygrupper har incitament att hålla lönerna ovanför jämviktsnivån. För det *andra*: att företagen inte har några incitament att acceptera lägre lönebud, eftersom de vet mindre om de anställdas produktivitet än vad de anställda själva gör och därför använder lönerna som incitament för att främja produktiviteten (effektivitetslöneteorin). *Insider-outsider*-teorin gav ett *tredje* svar: *insiders* – privilegierade anställda som åtnjuter en makt-

¹ Lindbeck och Snower (1984, 1986) är tidiga framställningar.

ställning inom sina företag – har ett intresse av att hindra icke-privilegierade *outsiders* från att lyckas bjuda under, eftersom det skulle riskera några av *insiders* fördelar i form av löner, anställningstrygghet eller andra aspekter av anställningsvillkoren.

Detta enkla svar på en enkel fråga gav upphov till många fler enkla frågor.

Varför åtnjuter *insiders* en mer privilegierad ställning än *outsiders*? Svaret, förslag vi, är kostnaderna för att anställa och säga upp personal, dvs kostnaderna för att ersätta *insiders* med *outsiders*. Dessa kostnader kan vara ”produktionsrelaterade” (utgifter för att göra *outsiders* produktiva i ett företag, som många rekryterings- och upplärningskostnader) och ”rent-seeking-relaterade” (utfallet av *insiders* rent-seeking-aktiviteter, som t ex många uppsägningskostnader). Medan de produktionsrelaterade kostnaderna är en del av produktionsprocessen – beroende på behovet att integrera nyanställda – är rent seeking-kostnaderna resultatet av resursslukande omfördelningsstrider mellan *insiders* och *outsiders*. Det är dessa senare kostnader som ger *insiders* deras marknadsmakt. Hur? Det enkla svaret är att dessa kostnader förhindrar *outsiders* från att konkurrera på lika villkor med *insiders*. Med andra ord, för att få ett jobb så är det inte tillräckligt att en *outsider* är villig att arbeta för lägre lön än en *insider*, givet skillnaderna i yrkesskicklighet mellan *insiders* och *outsiders*. Även om sådana underbud skulle förekomma, vore *outsiders* fortfarande arbetslösa till följd av de rent seeking-relaterade kostnaderna för att anställa och säga upp personal.

Hur skapar då rent seeking-relaterade kostnader för att rekrytera och säga upp arbetskraft marknadsmakt för *insiders* inom företagen? Svaret är att dessa kostnader i stor utsträckning faller på företagen och företagen kan inte fullt ut överföra dessa kostnader på sina *insiders*. I själva verket har varje företag två alternativa motparter att förhandla med: *insiders* och *outsiders*. Rent seeking-kostnaderna för att anställa och säga upp arbetstagare avgör utbytbarheten mellan dessa två alternativa förhandlingar. Ju dyrare det är för företaget att sluta förhandla med sina *insiders* och börja förhandla med *outsiders*, desto större förhandlingsstyrka har *insiders*. *Insiders* använder sin förhandlingsmakt i eget intresse, vilket driver upp deras löner ovanför den miniminivå som är nödvändig för att behålla och motivera dem.

Hur minskar då *insiders* utövande av marknadsmakt sysselsättningsmöjligheterna för *outsiders*? Om *outsiders* alltid erhöll sin reservationslön vid anställning (dvs den lön som gör dem likgiltiga mellan sysselsättning och arbetslöshet) skulle varje ökning av *insider*-lönen leda till ett motsvarande fall i *outsider*-lönen och därmed lämna sysselsättningsmöjligheterna för *outsiders* oförändrade. När allt kommer omkring, ju högre de framtida förväntade lönerna är, desto lägre är de lägsta löner man är villig att acceptera nu. I det fallet så skulle arbetsgivarens nuvärde av framtida löneutgifter förbli oförändrat och sålunda skulle även sysselsättningen förbli oförändrad. Detta sker emellertid inte i praktiken av ett antal skäl. Exempelvis skulle de reservationslöner som uppstår ofta vara för låga för att *outsiders*

ska kunna acceptera dem (på grund av kreditbegränsningar), medan andra orsaker kan vara att *insiders* ofta använder sin marknadsmakt för att driva upp nyanställdas löner, samt lagar om minimilöner, och sociala normer och påtryckningar från fackföreningar som förhindrar nyanställdas löner att falla tillräckligt. När *insiders* använder sin marknadsmakt för att driva upp sina löner så minskar följaktligen sysselsättningsmöjligheterna för *outsiders*.

Hur uppstår ofrivillig arbetslöshet? OFrivillig arbetslöshet föreligger när det finns människor som inte får jobb trots att de skulle vara beredda att arbeta för mindre än de rådande lönerna, normaliserat för produktivitetsskillnader (inklusive produktionsrelaterade kostnader för att rekrytera och säga upp personal). Det kan vara så att *outsiders* förblir ofrivilligt arbetslösa på grund av de anställnings- och uppsägningskostnader som *rent seekers* skapat. Dessa kostnader är både ineffektiva och ojämlikhetsskapande. Den ogynnsamma situationen erbjuder en möjlighet för arbetsmarknadspolitik att åstadkomma ett resultat som är mer samhällsekonomiskt effektivt och mer jämlikt.

Insider-outsider-teorin är alltså ett bra exempel på hur man kan få viktiga insikter genom enkla svar på enkla frågor som rör viktiga samhällsproblem. Denna obevekliga systematik genomsyrade Assars tänkande, som också kom att bli mitt.

Nästa steg var att tillämpa dessa insikter på andra områden än de ursprungliga.

4. Tillämpningar av *insider-outsider*-teorin

Insider-outsider-teorin var i grunden en redogörelse för orsakerna till och effekterna av privilegier. När vi skapade teorin på 1980-talet var arbetslösheten det stora problemet i Kontinentaleuropa och därför tillämpade vi teorin på skillnaden mellan sysselsatta och arbetslösa. Vi fann att länder med stela arbetsmarknader – kännetecknade av höga kostnader för inträde på arbets-, produkt- och kreditmarknaderna och höga kostnader för utträde (t ex till följd av villkoren för anställningstrygghet) – tenderade att vara de länder där arbetslösheten steg över längre perioder efter ekonomiska nedgångar och förblev hög även vid ekonomiska återhämtningar. Dessa länder uppvisade sålunda en mer ”persistent arbetslöshet”. Vidare fann vi att den genomsnittliga arbetslöshetstiden också var relativt lång i dessa länder.

Utöver detta kunde teorin också sprida ljus över lönestrukturen mellan branscher,² fackföreningsaktiviteter,³ intertemporala lönekarriärer och andra arbetsmarknadsfenomen.

Kort sagt så hade *insider-outsider*-teorin kommit till som en förklaring till hur *insiders* marknadsmakt kunde leda till ofrivillig arbetslöshet, men den hade också implikationer för förändringar i arbetslösheten som kunde

² Lindbeck och Snower (1990).

³ Lindbeck och Snower (1987b).

beläggas empiriskt. Sålunda uppfyllde teorin Assars ”förvånande *ex ante*, trivial *ex post*”-princip.

Teorin inspirerade en hel del senare arbete om dynamiken i sysselsättning och arbetslöshet, inklusive teorin om arbetslöshetens ”hysteres”.⁴ Medan arbetslöshetens beständighet karakteriserar tendensen att effekterna på arbetslösheten av temporära konjunkturchocker består långt efter att själva chockerna har försvunnit, beskriver hysteres en situation där temporära chocker har permanenta arbetslöshetseffekter. I Lindbeck och Snower (1987a) utvidgade Assar och jag denna analyslinje till fenomenet med ”asymmetrisk arbetslöshetspersistens”, dvs tendensen att effekterna av ogynnsamma chocker består längre och blir djupare än av gynnsamma chocker.

Insider-outsider-teorin bidrog även till att urholka den konventionella distinktionen mellan ”cyklisk arbetslöshet” (skapad av konjunktursvängningar) och ”strukturell arbetslöshet” (som beror på arbetsmarknadens långsiktiga struktur). När det föreligger en stor persistens i arbetslösheten, kan det bli svårt att särskilja dessa två typer av arbetslöshet. Vidare, till följd av hysteres eller asymmetrisk persistens, kan cyklisk arbetslöshet övergå i strukturarbetslöshet. Under dessa förhållanden blir det viktigt att undersöka hur arbetslöshetens utveckling över tiden beror på olika eftersläpande anpassningsprocesser på arbetsmarknaden. Därmed inspirerade teorin ”kedjereaktionsteorin för arbetslöshet”.⁵ Den underminerade också det statiska begreppet ”naturlig arbetslöshet” som skillnaden mellan långsiktig efterfrågan och utbud på arbetskraft vid konstant inflation. Skälet är att när produktivitet och reallöner växer kontinuerligt med eftersläpande anpassningsmekanismer på arbetsmarknaden så beror den långsiktiga jämviktsarbetslösheten på själva anpassningsprocesserna.⁶ Orsaken är att vid ekonomisk tillväxt kommer anpassningen aldrig att bli fullständig.

Insider-outsider-teorin har också viktiga implikationer för avvägningen mellan inflation och arbetslöshet. Några av dessa behandlas i Assars bok *Unemployment and Macroeconomics*.⁷ Assar och jag undersökte vidare betydelsen av eftersläpningar i produktionen för Phillipskurvan i Lindbeck och Snower (1999). Teorin inspirerade också till en undersökning av samspelet mellan anpassningskostnader för priser och förändringar i penningmängden, som indikerade att det fanns en omvänd relation mellan inflation och arbetslöshet på lång sikt.⁸ Detta bidrar till att förklara den s k utplaningen av Phillipskurvan i många länder under det gångna årtiondet.

⁴ Efter att ha författat Lindbeck och Snower (1984) skickade vi in en utvidgad version av artikeln till *Quarterly Journal of Economics*, där Blanchard och Summers var redaktörer. Trots att artikeln refuserades i denna tidskrift efter två års *referee*-granskning hade den slående likheter med Blanchard och Summers (1986) vad gäller hysteres.

⁵ Exempelvis Karanassou och Snower (1998).

⁶ Exempelvis Karanassou och Snower (1997).

⁷ Lindbeck (1993).

⁸ Se t ex Graham och Snower (2008), Karanassou m fl (2005) och Snower och Tesfelaslassie (2017).

5. Enbart ett europeiskt problem?

Insider-outsider-teorins ursprungliga fokus på distinktionen sysselsättning-arbetslöshet ledde till att många amerikanska ekonomer hävdade att denna teori främst var relevant i Europa (där arbetsmarknaderna ansågs vara stela), men inte i USA (där arbetsmarknaderna ansågs vara flexibla). Detta påstående är djupt felaktigt, av två viktiga skäl.

För det första finns det många olika slags *rent seeking*-relaterade kostnader för att rekrytera och säga upp arbetskraft, där de flesta är oberoende av institutionella stelheter på arbetsmarknaden. De kan anta formen av uppsägnings-, samarbets- och trakasserikostnader⁹ (som uppstår eftersom *insiders* behandlar varandra annorlunda än underbjudande nyanställda), kostnader som beror på minskade arbetsprestationer vid ökad omsättning av arbetskraft¹⁰ (när anställningstryggheten minskar så faller den förväntade framtida ersättningen för nuvarande prestationer, vilket minskar incitamenten till ansträngningar), kostnader som beror på risk vid nyanställning (eftersom företagen har större kunskap om nuvarande anställdas beteende än beteendet hos potentiella nyanställda) och mycket mer. Många av dessa kostnader förekommer även utan en strikt lagstiftning om anställningstrygghet. Av det skälet är *insider-outsider*-teorin relevant för USA, trots att kostnaderna för omsättning av arbetskraft där har mer att göra med distinktionen mellan ”bra” och ”dåliga” jobb än med distinktionen mellan anställning och arbetslöshet.

För det andra, och viktigare, är *insider-outsider*-teorin som noterats främst en redogörelse för anställningsprivilegier, oavsett hur dessa privilegier manifesterar sig. Med andra ord, distinktionen mellan *insiders* och *outsiders* existerar längs många skiljelinjer: anställda kontra arbetslösa, formell kontra informell sysselsättning, graden av senioritet på arbetsplatsen, fackanslutna kontra icke-fackanslutna arbetstagare, tillsvidareanställda kontra visstidsanställda, korttidsarbetslösa kontra långtidsarbetslösa osv. Utanför den ekonomiska sfären kan distinktionen även tillämpas på sociala skillnader och bidra till att förklara socialt utanförskap och uppkomsten av en underklass. Distinktionen mellan anställning kontra arbetslöshet förblir viktig för vissa grupper (som ungdomar och minoriteter) i vissa länder (som Grekland och Spanien). Men andra ojämlikheter (som mellan anställda i yrken med låga respektive höga kvalifikationskrav eller mellan arbetstagare i den formella och den informella sektorn) har blivit allt viktigare i många industriländer och utvecklingsländer under de två senaste decennierna. Teorin sprider även ljus över samexistensen av omfattande arbetslöshet och säkra höglönejobb.

Mot slutet av hans liv arbetade Assar och jag med en uppsats som tillämpade *insider-outsider* distinktionen inom den psykologiska sfären (där vi skilde på empati och egennytta) och den sociala sfären (i form av identitet inom eller utom den egna gruppen) för att förklara hur ekonomiskt sam-

⁹ Lindbeck och Snower (1988a).

¹⁰ Lindbeck och Snower (1988b).

arbete vilar på socialt samarbete¹¹ och för att skapa en ny teori om jobbmatchning.¹² Detta arbete använder *insider-outsider* teorin för att belysa det nyligen uppkomna fenomenet social fragmentering som bakgrund till identitetspolitik.

6. Policyimplikationer

Insider-outsider-teorin har viktiga policyimplikationer, som argument för åtgärder som skapar mer lika villkor på arbetsmarknaden och ökar såväl effektivitet som jämlikhet. Sådana åtgärder innefattar (i) ”maktbegränsande politik” (som minskar *insiders* marknadsmakt) och (ii) ”rösträttspolitik” (som ger *outsiders* en starkare röst i lönebildningen).

De senare åtgärderna tar ofta formen av yrkesutbildningsprogram och rådgivning till arbetslösa, vinstdelningsplaner (där de anställda får en del av sin ersättning i form av vinstandelar), optionsprogram och sådana som underlättar marknadstillträde för nya företag (t ex att avveckla regleringar om företagsetablering, skattereformer som gör nya företag mindre missgynnade i förhållande till etablerade företag och politik för att minska den yrkesmässiga, branschvisa och geografiska täckningen av kollektivavtal).

Denna politik fungerade som en föregångare och inspiration till litteraturen om ”aktiv arbetsmarknadspolitik”.¹³ Detta ledde till att jag skapade ett bidrags-transfereringsprogram, där passiva bidrag automatiskt omvandlas till finansiering av aktiva åtgärder, särskilt anställnings-*vouchers* för långtidsarbetslösa.¹⁴

Insider-outsider-analysen är alltså ett bra exempel på Assars ständiga jakt – som också blev min – på enkla, fångslande idéer som rör viktiga samhällsproblem och ger upphov till nya politiska lösningar.

7. Konsekvenserna av digital teknisk utveckling

Vid 1990-talets mitt dränkte Assar mig plötsligt i en störtskur av empiriska belägg på förändringar i den digitala tekniken som gav upphov till djupgående förändringar i arbetsorganisation, design, produktion och marknadsföring. De tekniska framstegen ledde till en omstruktureringsprocess i många företag som kännetecknades av ett antal samverkande fenomen: plattare organisationsstruktur, mer flexibla produktionsprocesser, kraftigt förbättrade informationsflöden, bredare produktionslinjer med mindre produktionsvolym och en rasering av gränserna mellan olika yrkeskategorier.

Resultaten av våra diskussioner som följde av detta var en serie artiklar om ”organisationsrevolutionen” och dess implikationer för ojämlikhet¹⁵

¹¹ Lindbeck och Snower (2019).

¹² Lindbeck och Snower (2020).

¹³ Biegert (2019) är ett nyligt exempel.

¹⁴ Snower (1994).

¹⁵ Lindbeck och Snower (1996).

och arbetsmarknad.¹⁶ Detta arbete var föregångaren till litteraturen om jobbpolarisering och arbetslivets framtid.

8. Styrkorna bakom Assars intellektuella bedrifter

Assar levde orubbligt upp till högsta akademiska ideal. Han uppmärksammade och respekterade enbart viktiga idéer, oavsett om författarna var välkända eller okända. Hans nyfikenhet gjorde honom till en oerhört mångsidig tänkare, som sträckte sig över enorma områden inom nationalekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen. Hans CV innehåller långa listor på artiklar som ägnades åt makroekonomi, penningpolitik, offentlig ekonomi, arbetsmarknadsekonomi, internationell ekonomi, ekonomiska system, ekonomisk metod och ekonomisk doktrinhistoria. Människor som inte var villiga att ge sig i kast med enorma mängder litteratur, eller som inte var villiga att beträda jungfrulig mark av idéer, kom snabbt på efterkälken när han ångade på i sitt tänkande. Min erfarenhet var att samarbete med Assar inte gav något annat val än att vidga sina vyer och bli anpassningsbar. Att hålla kontakten med Assar var oändligt utvecklande för hjärnan.

Han värnade inte om sina egna tidigare idéer. Om rigorösa argument påvisade att hans åsikter var missvisande eller feltänkta övergav han dem utan att tänka mer på saken. Han behandlade sig själv med samma brutala ärlighet som han tillämpade på andra. Det enda som betydde något för honom var sökandet efter genuin förståelse för stora samhällsproblem. Jag blev ofta förbluffad över hur enkelt han kunde ändra åsikt i viktiga frågor om ekonomisk teori och politik, om än efter ett extremt krävande åsiktsutbyte.

När han var helt säker på att han hade vunnit en viktig insikt, uppvisade han ett outsinligt tålamod och en oändlig uthållighet i att förfina denna insikt och göra den så enkel och tillämplig som möjligt. I motsats till all den ekonomiska litteratur som eftersträvar intellektuell akrobatik, ansåg Assar att viktiga idéer skulle göras enkla att förstå och leda till överraskande och praktiskt användbara resultat. Att utveckla idéer på det sättet krävde mycket hårt arbete. Jag kommer ihåg när jag arbetade med honom på den 51:a versionen av en uppsats och vi äntligen enats om att den underliggande tanken var tillräckligt enkel för att verka uppenbar. Då kastade Assar uppsatsen i papperskorgen och sa ”Nu skriver vi om uppsatsen från början. Äntligen förstår vi vad vi håller på med.”

Trots att han hade många betydelsefulla ansvarsområden samtidigt – att bygga upp Institutet för internationell ekonomi vid Stockholms universitet till ett av världens toppforskningscentra, vara ordförande i kommittén för Sveriges Riksbanks pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne under många år, vara rådgivare till den svenska regeringen (som t ex genom Lindbeckkommissionens rapport 1993) och olika internationella organisationer, ge föreläsningar världen över och mycket annat – tappade han aldrig

¹⁶ Lindbeck och Snower (2000, 2001).

siktet på sin huvudsakliga kallelse som forskare. Trots sina många offentliga engagemang och officiella uppdrag, förblev han sålunda alltid en produktiv, inspirerande och revolutionerande innovatör inom nationalekonomin.

Denna virvelvind av aktivitet omfattade många andra aspekter av hans liv. Han uppskattade konst djupt och blev en skicklig konstnär sent i livet. Vi brukade gå på långa promenader där våra samtal helt naturligt kunde pendla mellan forskning, politik, filosofi och konst.

Att känna Assar innebar att följa med på en hisnande resa. Det var en relation som förändrade mitt liv, som gjorde mig – liksom andra som kände honom väl – till en annorlunda människa: modigare, mer kreativ, ärligare, självsäkrare, rättvisare, mer samvetsgrann, nyfiken och rättskaffens. Att känna Assar har inte bara påverkat hur jag arbetar, utan även hur jag tänker och hur jag interagerar med andra. Tillsammans med hans många andra kolleger och närstående bevarar jag en djup tacksamhet som enbart kan göras rättvisa genom att lika outtröttligt eftersträva de höga mål som Assar levde upp till.

Biegert, T (2019), "Labor Market Institutions, The Insider-Outsider Divide and Social Inequalities in Employment in Affluent Countries", *Socio-Economic Review*, vol 17, s 255–281.

Blanchard, O och L H Summers (1986), "Hysteresis and the European Unemployment Problem", *NBER Macroeconomics Annual*, vol 1, MIT Press, Cambridge MA.

Graham, L och D J Snower (2008), "Hyperbolic Discounting and the Phillips Curve", *Journal of Money, Credit and Banking*, vol 40, s 427–448.

Karanassou, M och D J Snower (1997), "Is the Natural Rate a Reference Point?", *European Economic Review*, vol 41, s 559–569.

Karanassou, M och D J Snower (1998), "How Labor Market Flexibility Affects Unemployment: Long-term Implications of the Chain Reaction Theory", *Economic Journal*, vol 108, s 832–849.

Karanassou, M, H Sala och D J Snower (2005), "A Reappraisal of the Inflation-Unemployment Tradeoff", *European Journal of Political Economy*, vol 21, s 1–32.

Lindbeck, A (1993), *Unemployment and Macroeconomics*, MIT Press, Cambridge MA.

Lindbeck, A och D J Snower (1984), "Involuntary Unemployment as an Insider-Outsider Dilemma", Seminar Paper 309, Institutet för internationell ekonomi, Stockholm.

Lindbeck, A och D J Snower (1986), "Wage Setting, Unemployment, and Insider-Outsider Relations", *American Economic Review*, vol 76, s 235–239.

Lindbeck, A och D J Snower (1987a), "Union Activity, Unemployment Persistence, and Wage-Employment Ratchets", *European Economic Review*, vol 31, s 157–167.

Lindbeck, A och D J Snower (1987b), "Strike and Lock-out Threats and Fiscal Policy", *Oxford Economic Papers*, vol 39, s 760–784.

Lindbeck, A och D J Snower (1988a), "Cooperation, Harassment, and Involuntary Unemployment: An Insider-Outsider Approach", *American Economic Review*, vol 78, s 167–189.

Lindbeck, A och D J Snower (1988b), "Job Security, Work Incentives and Unemployment", *Scandinavian Journal of Economics*, vol 90, s 453–474.

Lindbeck, A och D J Snower (1990), "Inter-industry Wage Structure and the Power of Incumbent Workers", i Brunetta, R och C Dell'Aringa (red), *Labour Relations and Economic Performance*, Macmillan Press, London.

Lindbeck, A och D J Snower (1996), "Reorganization of Firms and Labor Market Inequality", *American Economic Review*, vol 86, s 315–321.

Lindbeck, A och D J Snower (1999), "Price Dynamics and Production Lags", *American Economic Review*, vol 89, s 81–88.

Lindbeck, A och D J Snower (2000), "Multi-task Learning and the Reorganization of Work", *Journal of Labor Economics*, vol 18, s 353–376.

Lindbeck, A och D J Snower (2001), "Centralized Bargaining and Reorganized Work: Are They Compatible?", *European Economic*

REFERENSER

Review, vol 45, s 1851–1875.

Lindbeck, A och D J Snower (2019), "Prosociality, Reciprocity and Identity", Working Paper SM-WP-2019, Blavatnik School of Government, University of Oxford.

Lindbeck, A och D J Snower (2020), "Social Foundations of Job Matching," manuskript, Institutet för internationell ekonomi, Stockholm.

Snower, DJ (1994), "Converting Unemployment Benefits into Employment Subsidies", *American Economic Review*, vol 84, s 65–70.

Snower, D J och M F Tesfaselassie (2017), "Job Turnover, Trend Growth and the Long-run Phillips Curve", *Macroeconomic Dynamics*, vol 21, s 835–861.